
**Проблеми застосування
процедурних норм Регламенту ЄС
про спадкування**

Д-р Максиміліан Вахендорфф
(нотаріус, м. Фюрт)

- A. Вступ
- B. Огляд норм щодо компетенцій відповідно до Регламенту ЄС про спадкування
- C. Проблемні випадки щодо визначення компетенцій на міжнародному рівні
 - I. Відсутність застереження про відступ (відхилення) від норм, що визначають відповідну компетенцію (“Escape Clause”)
 - II. Борги в рамках статті 10 Регламенту ЄС про спадкування
 - III. Застосування статті 13 Регламенту ЄС про спадкування у випадку проваджень у третіх державах
- D. Проблемний випадок: автоматичне визнання національних свідоцтв про право на спадщину?

А. Вступ

Вступ

Значення для нотаріальної практики

- Для Європейського сертифікату спадкоємства (ENZ)
- Подання заяви щодо надання національного Свідоцтва про право на спадщину у разі видачі судом (рішення Суду Справедливості ЄС 2018 року у справі Oberle).
- Інших свідоцтв (зокрема свідоцтва про призначення виконавця заповіту) (спірно)
- Відмови від спадщини (за німецьким правом заява про відмову повинна надійти до суду у справах про спадщину)
- Підсудність (юрисдикція) майбутнього спору між спадкоємцями, відказоодержувачами, особами, які мають право на обов'язкову частку, та іншими особами, що впливає на застосовне право та, відповідно, на результат справи (ordre public!)
- Визнання рішень інших держав-членів

**В. Огляд норм стосовно
компетенцій відповідно до
Регламенту ЄС про
спадкування**

Огляд щодо міжн. компетенцій

**Виключне
нормативне
врегулювання всіх
проваджень у
справах про
спадкування**

Компетенція судів держав-членів визначається виключно в Регламенті ЄС у справах про спадкування.

Жодної можливості звернення до національного права. Відсутність компетенції, якщо вона не передбачена в Регламенті ЄС про спадщину.

Залишкове застосування національних норм лише для проваджень поза межами сфери застосування (наприклад, випадки смерті до 17.08.2015 р.).

Режим відповідних компетенцій діє також й щодо національних свідоцтв про право на спадщину (Суд справедливості ЄС 2018, справа Oberle)

I. Огляд щодо міжн. компетенцій

**Загальна
компетенція**

**Субсидіарна
компетенція**

**Особливі підстави
для відповідної
компетенції у разі
наявності вибору
застосовуваного
права**

Стаття 4 Регламенту ЄС про спадкування: звичайне місце проживання спадкодавця на момент смерті → синхронізація судової юрисдикції та застосовуваного права (абз. 1 стаття 21 Регламенту ЄС про спадкування).

Стаття 10 Регламенту ЄС про спадкування: якщо звичайне місце проживання знаходилося поза межами ЄС → майно в державі-члені як критерій прив'язки

Статті 5–9 Регламенту ЄС про спадкування: угода про вибір судової юрисдикції, заява про відсутність судової юрисдикції, визнання компетенції, вступ у процес без заперечень відсутності судової юрисдикції.

Неодмінна передумова: вибір застосовуваного права відповідно до ст. 22 Регламенту ЄС про спадкування.

I. Огляд щодо міжн. компетенцій

Конкурентна компетенція

Стаття 13: конкурентна компетенція щодо відмови від спадщини та обмеження відповідальності: суд у справах спадкування за звичайним місцем проживання особи, яка звертається із заявою

Надзвичайна компетенція

Стаття 11: надзвичайна компетенція, якщо жодна з держав-членів не має компетенції, а провадження у третій державі неможливе або неприйнятне

С. Проблемні випадки під час визначення компетенцій на міжнародному рівні

I. Застереження про відступ (відхилення) щодо компетенції відсутнє

**Абз. 2 статті 21
Регламенту ЄС про
спадкування**

**Стаття 4 та наступні
Регламенту ЄС про
спадкування**

**Схильність
німецьких судів до
національного права**

Абз. 2 статті 21 містить норму про можливий відступ (відхилення) стосовно застосовуваного права, якщо спадкодавець мав тісніший зв'язок з іншою державою

Щодо відповідної компетенції не існує подібного застереження про відступ: стаття 5 та наступні завжди передбачають потребу вибору застосовуваного права

Проблема: випадки тісної пов'язаності з країною, у яких спадкодавець переїхав за кордон перед смертю. Для синхронізації дії *forum* та *ius* звичайне місце проживання мало бути в Німеччині. Інколи посилене врахуванням уявлень (позиції) спадкодавця.

Рішення

Запровадження застереження про можливість відступу, у разі потреби за зразком п. а) статті 6

Є можливими об'єктивне визначення звичайного місця проживання та звернення до абз. 2 статті 21 Регламенту ЄС про спадкування, якщо існує тісніший зв'язок із правом іншої держави, при збереженні синхронності дії (forum та ius).

II. Борги в рамках статті 10 Регламенту ЄС про спадкування

**Стаття 10
Регламенту ЄС про
спадкування**

Проблема

**Компетентний
спадковий суд?**

Субсидіарні компетенції передбачають наявність майнових цінностей у державі-члені

Самих боргів не достатньо

Відсутність компетенції, якщо спадок складається лише з боргів

Проблема: відмова від спадщини має бути подана до компетентного суду у спадкових справах → чи можлива і в разі наявності компетенції у третій державі?

Рішення

Не з'ясовано, чи буде достатньо для чинності відмови від спадщини з точки зору німецького спадкового права її заявлення перед судом у третій державі.

Схожі проблеми у провадженнях щодо обмеження відповідальності

De lege lata (за законом обставин справи): надзвичайна компетенція (ст. 11)

De lege ferenda (з погляду права, яке належить створити): запровадження субсидіарної компетенції щодо пасивних активів

III. Ст. 13 Регламенту ЄС про спадкування та провадження в третіх державах

**Ст. 13 Регламенту ЄС
про спадкування**

Проблема

Рішення

Спеціальна компетенція щодо відмови від спадщини та обмеження відповідальності

Переважає думка: жодної компетенції, якщо жодна інша держава-член не має компетенції

Взагалі-то лише суд у третій державі міг би мати компетенцію на прийняття заяви про відмову від спадщини

Проте залишається невизначеним, чи доступ там до нього є достатнім

Надзвичайна компетенція відповідно до ст. 11, якщо відмова від спадщини в третій державі неможлива

D. Визнання національних свідочтв про право на спадщину

Д. Визнання національних свідоцтв про право на спадщину

Чи слід визнавати національні свідоцтва про право на спадщину як рішення суду відповідно до ст. 39 Регламенту ЄС про спадкування?

Дискусійна тема у спеціалізованій літературі

Суд справедливості Європейського Союзу, справа Oberle: німецьке свідоцтво про право на спадщину є судовим рішенням у сфері застосування Регламенту ЄС про спадкування.

Проте: що ж саме визнається?

Національні свідоцтва про право на спадщину не мають процесуальної дії (ефекту)

Їхня дія (ефект) поширюється на матеріальне право (захист добросовісності)

D. Визнання національних свідоцтв про право на спадщину

Чи слід визнавати національні свідоцтва про право на спадщину як рішення суду за статтею 39 Регламенту ЄС про спадкування?

У будь-якому разі визнання не поширюватися на захист добросовісності.

Питання субституції.

Проте: подальше питання: за яким правом визначається захист добросовісності свідоцтва про право на спадщину всередині країні?

У всякому випадку не за правом держави, що видала свідоцтво.

Позиція доповідача: за правом держави, в якій застосовуватиметься свідоцтво про право на спадщину (принцип територіальності)

Дуже дякую за Вашу увагу!